

СТАНОВИЩЕ

на проф. дн Венка Петрова Кутева – Цветкова
Великотърновски университет "Св. св. Кирил и Методий",
професор в професионално направление 1.2. Педагогика.

на дисертационен труд на тема "Сравнително изследване на учебници по история за първите три гимназиални класа в България, Северна Македония и Сърбия" за придобиване на образователната и научна степен "доктор" по професионално направление 1.2. Педагогика (Сравнително образование)

Автор: Светозар Вихренов Петров

Научен ръководител: проф. дпн Николай Борисов Попов

СУ "Св. Климент Охридски", ФНОИ, катедра "Социална педагогика"

Настоящото становище е изготвено въз основа на заповед РД 38-208 от 29.04.22 г. на ректора на Софийски университет "Св. Климент Охридски".

1. Кратка информация за докторанта

Светозар Петров има сериозна теоретична подготовка – бакалавърска програма по история във ВТУ "Св. св. Кирил и Методий", магистър по стара и средновековна история в същия университет.

Работил е в Регионален исторически музей гр. Русе, като репортер, учител в Професионална гимназия по туризъм и хранителни технологии "Никола Димов" – Пирдоп, учител в СОУЕЕ "Св. Константин-Кирил Философ". Сега е учител и настоящ алумни на Фондация "Заедно в час".

От 2019 г. до 2022 г. е редовен докторант в СУ "Св. Климент Охридски". Обучението му в редовна докторантура дава добра основа за разработване на дисертационния труд.

Владее английски и руски езици.

2. Актуалност на темата

Представеният труд дава основание за следните **оценки**:

Темата е актуална и точно формулирана. Изборът на темата заслужава да бъде оценен положително, най-вече заради намеренията на автора да навлезе в една твърде дискуссионна проблематика. Изследванията, свързани с учебници по история, са особено актуални в балканските държави. Балканите са регион, наситен с конфликти. Някои от тези конфликти датират от столетия, дори от хилядолетия, и са фокусирани в учебниците. Балканските държави традиционно обвързват минало и съвременност. На база тази връзка се вземат политически решения, чертаят се доктрини, заявяват се интереси.

Проучен е огромен по обем, разнообразен литературен материал, използван умело от докторанта в изследването и при неговото представяне. Налице са умения за подбор и използване на литературни източници с оглед акцентите на изследването. В дисертацията са използвани 128 източника от шест типа – 28 нормативни документа, 11 учебни програми и 16 учебника. От представените

източници 17 са на кирилица и 45 на латиница. Интернет ресурсите включват 20 заглавия.

Предмет на изследването са учебниците по история за първите три гимназиални класа в България, Република Северна Македония и Сърбия. По този начин към предмета на изследването е подхотдено с необходимата концептуална яснота. Превъзможнати са немалко изкушения, които съпътстват подобни изследвания в посока на прекаленото разширяване на предмета за сметка на дълбочината на проучването.

Основните проблеми са представени на високо теоретично ниво. Дидактически анализ на учебници по история обикновено се прави рядко, а още по-рядко се оценява тяхната методическа и педагогическа стойност. В случая обаче теоретичните знания и практическият опит са изведени в единство, без опит за противопоставяне между теория и практика.

Демонстрирано е научно мислене с отговорност към така представените идеи, теории, концепции и подходи. Показани са умение и трезвост в оценките. Проличават възможностите на автора да използва различни изследователски методи – сравнителен анализ, съдържателен анализ, дидактически анализ, анализ на количествени данни, използване на Таксономията на Андерсън и Кратуол. Методите на научното изследване са използвани балансирано и синхронизирано.

Представени са коректни, валидни и надеждни резултати от самостоятелно изследване и изводи в съответствие с целите и задачите на дисертационния труд.

Приложените методи при обработката на получените от различните етапи на изследването данни осигуряват обективност на изводите от проучването. Наличието на голям брой таблици обуславя и значителното количество изводи и заключения в дисертацията. Дисертационното изследване съдържа 126 таблици, разпределени както следва – 34 в първа глава, 90 в трета глава и 2 в заключението.

Дисертационният труд е написан на строг научен език и стил, с правилна структура на текста.

Техническото оформяне е направено според задължителните изисквания.

3. Съдържание на дисертационния труд – оценъчна характеристика

Предложената разработка има теоретико-приложен характер.

Дисертацията се състои от увод, три глави, заключение, използвана литература. Обемът на труда е 263 стандартни страници.

В Увода се аргументира актуалността и значимостта на проблема. Представя се научният апарат на дисертационното изследване: обект, предмет, цел, задачи, хипотези и методи, които са изключително точно и коректно формулирани.

В Първа глава "Структурни модели на училищното образование, програми и цели в България, Република Северна Македония и Сърбия" се сравняват структурните модели в отделните страни. Разгледани са основните нормативни документи във всяка от държавите, различните типове училища, степените и учебните цикли. Формулирани са прилики и разлики в структурните модели на тези страни и са направени съответните изводи. Учебникът се разглежда като част от структурните модели на училищното образование. Следват сравнения. Задълбочено се анализират учебните програми в трите държави – елементи, учебен материал и цели.

Втора глава "Учебникът като част от образованието. Учебникът по история. Методи и критерии за анализ на учебници" очертава ролята на учебника като елемент в образователната система. Авторът се спира конкретно на учебниците по история. Задълбочено са представени различни методологии за анализ на учебници. Прави се съдържателен и дидактически анализ. Посочени са критериите за анализ на учебници, използвани в дисертацията.

Трета глава е най-голяма по обем. Тя представя сериозен и задълбочен анализ на учебниците по критериите – дидактически елементи, въпроси и задачи към уроците за нови знания, тематичен преглед. В началото са посочени учебниците, които се анализират.

В **Заклучението** се анализират основните изводи от дисертацията. Представят се финалните изводи за учебните програми в трите държави по класове, както и финалните изводи за учебниците по критерий 1, 2 и 3.

4. Приноси на дисертационния труд

Приемам напълно така формулираните приноси от докторанта. Изследването на Светозар Петров има приносен характер. **Основанията** за това са следните.

В теоретичен аспект

Създадена е собствена методология за сравнително изследване на учебни програми и учебници. Методологията включва използване на Таксономията на Андерсън и Кратуол. В дисертацията се демонстрира, че такава методология е подходяща за сравнително изследване на учебници от различни държави на различни езици.

Извършен е сравнителен анализ на девет учебни програми по история – по три от България, Република Северна Македония и Сърбия. Програмите са за I, II и III гимназиален клас в държавите. Сравняват се техните структурни елементи. Сравнява се сложността на различните видове цели в тях – общи, специфични и учебни.

Изведените заключения дават информация къде се намира българското историческо образование в сравнение с историческото образование в Република Северна Македония и Сърбия – съседни на България страни. Указани са предимства и зони на подобрене във всяка държава, както и общи позитиви и негативи.

В приложен аспект

Изследват се сравнително структурните модели на училищното образование в България, Република Северна Македония и Сърбия. Разглеждат се поотделно и сравнително механизмите за издаване на учебници в трите държави.

Изведен е авторов набор от критерии за съпоставяне на учебници, който се използва в дисертацията.

Освен за анализ на учебници по история и цивилизация, след минимално адаптиране, критериите могат да бъдат използвани и за анализ на учебници по други хуманитарни предмети – география и икономика, човекът и обществото и др.

5. Оценка на автореферата и публикациите по темата

Авторефератът отговаря на изискванията и адекватно отразява съдържанието на дисертационния труд.

Представени са 5 авторски публикации по темата на дисертацията, публикувани в специализирани издания.

6. Препоръки

Липсва съразмерност между отделните глави в дисертацията. Първа глава се състои от 79 страници, втора от 25, а трета от 122.

Някои по-важни мисли, оценки и изводи в хода на изложението биха могли да се дадат в курсив или удебелено.

7. Заключение

Считам, че целта и поставените задачи на изследването са постигнати. Оценката ми за дисертационния труд е категорично положителна.

Постигнатите резултати и изложените аргументи дават основание да дам своя **положителен вот** в Научното жури за защита на дисертационен труд на тема "Сравнително изследване на учебници по история за първите три гимназиални класа в България, Северна Македония и Сърбия" с автор **Светозар Вихренов Петров** за придобиване на образователната и научна степен "**доктор**" в професионално направление 1.2. Педагогика (Сравнително образование).

22 юни, 2022 г.
Велико Търново

Автор на становището:П.....
Проф. дн Венка Кутева - Цветкова